

a t a l a

2019.

Etorkinak

Aurrekariak

Urteko txostenaren atal honetan Arartekoak atzerritar etorkinen harira egindako jarduerak aztertuko ditugu; zehazki, euskal herri-administrazioetako politikak hartzaile diren aldetik dagozkien **eskubideei** buruzkoak.

Kontuan hartu beharra dago atzerritarren sarrera, egoitza eta lanari buruzko immigrazio-politikak Estatuko Administrazio Orokorraren eskumena direla. Hori horrela, Arartekoak ezin ditu jarduera-eremu horri eragiten dioten kexak ezagutu, herritarren defendatzailearen bulegora bideratzen baitira.

Gure autonomia-erkidegoan bizi diren etorkinak **igo** egin dira 2012. urtean, baina, Euskadi, oraindik ere, atzerritar **porzentaje txikiena** duen autonomia-erkidegoetako bat da. Adibide gisa, Euskadin atzerritarrek % 6,9 dira, Nafarroan % 11, Madrilen % 15etik gora eta estatu osoan % 12,1.

2012. urtean EAEn dagoen biztanleria atzerritarra (behin-behineko datuak) **151.162** pertsonakoa da eta kopuru horren barruan gizonak (77.795) emakumeak (73.367) baino gehixago dira, **Immigrazioaren Behatokiak** emandako datuen arabera.

Estatu-mailan, 5,7 milioi atzerritar daude, espainiar nazionalitatea eskuratu duten pertsonak kontuan hartu gabe. Autonomia-erkidego batzuetan etorkinen kopurua jaitsi egin dela eta emigrazioa igo egin dela nabaritu da. Krisiak eta murrizketek eragin zuzena dute enpleguan eta gizarte-prestazioetan, biak gizarteratzeko oinarriak izanik. Hori dela eta, kasu batzuetan enplegu-aukera hobeak beste nonbait bilatzea erabakitzen dute.

Etorkinen arteko langabezia handiagoa da espainiarren artean baino eta jasaten ari diren zailtasunak kasu askotan larriagoak dira, ez daukatelako behar bezala zainduko dituen sarerik familian eta erkidegoan.

2012. urtean, lehenengoz, Euskal Autonomia Erkidegoan dagoen nazionalitate garrantzitsuena marokoarra da. Hala ere, kontuan hartu beharra dago Latinoamerikatik datozen pertsonen azkarrago eskuratzen dutela espainiar nazionalitatea.

Ikuspegik egin duen azken barometroaren arabera, krisi sozioekonomikoaren testuinguruak ezartzen dituen mugak gorabehera, **barometroak** ez du aldaketa handirik eragin euskal herritarrek atzerriko immigrazioarekiko duten jarreraren. Jarrera uzkur nabarmenak dauden arren, ez dago atzerriko immigrazioaren aurkako posizio, iritzi, jarrera eta abarrik daukan muturreko talderik.

Eta hori ezinbestekoa da bizikidetzarako, batez ere kontuan hartzen badugu aginte publikoek **informazioaren tratamenduan** hartzen duten jarreraren garrantzia eta erantzukizuna. Horren harira, era positiboan baloratu behar da, salbuespenak salbuespen, Euskadin “immigrazioaren erronkak” duen trataera, baita Euskadin immigrazioaren aldeko itun soziala edo zurrumurruren kontrako agenteen prestakuntza sustatzeko ekimenak ere, geroago azalduko dugun bezala.

1.

Arloa kopurutan

Jasotzen ditugun kexak arlo desberdinei buruzkoak dira. Izan ere, etorkinak herri-administrazio desberdinekin erlazionatzen dira, gainerako herritarrek bezala.

Arlo honetan 32 kexa jaso ditugu, honela banatuta:

– Atzerritarrek erroldatzea.....	14
– Herritarren eskubideak.....	7
– Etorkinak diskriminatzea.....	5
– Administrazioaren funtzionamendua eta administrazioaren prozedura.....	4
– berdintasuna eta ekintza positiboak.....	2

Esan bezala, beste arlo batzuetan tramitatzen ditugun kexa askok ere eragiten diete etorkinei. Aurten igo egin dira diruzko gizarte-prestazioen ukapen, indargabetze eta iraungitzeari buruzko kexak eta horrek eragin nabarmena du atzerritarrengan, **gizartearen baztertuak dauden edo hala egoteko arriskua duten pertsonak baitira**. Beste arlo batzuetan tramitatutako kexen artean honakoak nabarmen-tzen dira: **Herrizaingo arloan** tramitatutakoak, Ertzaintzak eta Udaltzaingoak atzerritarrei ematen dien tratuari buruz, eta **Osasun arlokoak**, osasun-arretarako sarbideari buruz. Era berean, gurtze-leku islamiko baten irekierari buruzko kexa aipatuko dugu. Azkenik, burujabetzeko prozesuan dauden gazte eta adingabe etorkinei eragiten dieten kexa eta jarduerak **Haur eta Nerabeen Bulegoaren txostenean** kontsulta daitezke.

Txosteneko atal horietara joko dugu, jardueren edukia zehatzago ezagutu ahal izateko.

2.**Kexarik aipagarrienak****2.1. Atzerritarren estatutu juridikoari buruzko kexak****2.1.1. Identifikaziorik eza**

Pertsona batek erakunde honetara jo zuen, 5 urte zeuzkanetik Espainian bizi arren ez zeukalako inolako identifikaziorik. Adinez nagusia izan arren, ez dauka bera identifikatzen duen agiririk, bere gurasoak, Errumaniakoak biak, bere jaiotza inskribatu gabe hil baitziren bera adingabea zenean. Inskripzio-zedula bat eskatzeko adierazi genion eta eman egin zaio.

2.1.2. Egoitzagatiko nazionalitate espainiarren eskaera ebazteko edo berau ukatu ondoren egindako errekurtsioa bideratzeko atzerapena

Espediente horiek herriaren defendatzailearengana bideratzen dira. Berrikuntza gisa, herriaren defendatzailearen bulegoak zera jakinarazi digu, Justizia Ministerioak kudeaketa-agindu bat sinatu duela Espainiako Jabetza Erregistrazailen eta Merkataritzako Erregistrazailen Elkargoarekin, eskaerak tramitatzean Erregistro eta Notariotzaren Zuzendaritza Nagusiarekin lankidetzan aritzeko asmoz. Elkargoak babes tekniko eta materiala emango du, prozedurak ahalik eta gehien arintzeko. Helburua eskaerak ahalik eta arinen ebaztea da.

2.1.3. Ezkontza Erregistro Zibil Nagusian inskribatzeko atzerapena

Espediente horiek ere herriaren defendatzailearengana bideratzen dira. Erakunde horrek jakinarazi digunez, behin eta berriz egin ditu txostenak zerbitzu publiko honen funtzionamendu txarrari buruz eta Erregistro Zibilaren uztailaren 21eko 20/2011 Lege Organikoaren aurreikuspenak lehenbailehen betetzeko beharizanari buruz. Lege horrek guztiz aldatzen du egungo erregistro-sistema, baina zati handiena ez da indarrean egongo 2014. urteko uztailaren 22ra arte.

2.2. Euskal herri-administrazioen jarduerari buruzko kexak**2.2.1. Udal-errolan inskribatzeko alta-eskaeraren ondore-datak**

Pertsona batek Vitoria-Gasteizko Udaleko biztanleen errolan alta emateko eskaera egin zuen, pasaporte galtzeari buruzko salaketa eta Marokok Bilbon duen Kotsulatuaren pasaportearen ziurtagiria erantsita, pasaporte berria egin bitartean. Hasieran Udalak ez zuen eskaeraren data kontuan hartu. Horren harira, Udalei udal-errola eguneratzeari buruzko jarraibide teknikoak ematen dizkien Estatistikako Institutu Nazionalaren buruaren eta Lurralde Lankidetzako

zuzendari nagusiaren uztailaren 4ko ebazpena argitaratzeko xedatzen duen [idazkariordetzaren 1997ko uztailaren 21eko ebazpenean](#) ezarritako aurreikuspenari buruzko oharra jakinarazi zizkion erakunde honek Vitoria-Gasteizko Udalari. Aurreikuspen horren arabera, errola-orriko akatsak zuzendu edo osatzeko beharizanak ez du eragozten inskribatzeko aukera (2 eta 3. artikulua). Interesdunak dagokion kontsultziurtagiriaren bidez egiaztatu zituen bere oinarriko datu pertsonalak eta pasaportearen kopia tramitazio-fasean zuela (aurrekoa galdu zuelako) baieztatu zuen. Gure ustez, interesdunak emandako datuak nahikoak ziren bere nortasuna egiazkoa zela frogatzeko, pasaportearen kopia eskuratzean osatu beharko ziren arren. Udalak onartu egin zuen bidaltako oharra.

2.2.2. Zorrozaurreko pabilioi abandonatu batzuetan bizi ziren atzerritarrak bertatik ateraraztea

Aurten amaiera eman diogu Bilboko Udaltzaingoak 2011ko ekainaren 15ean Bilboko Zorrozaurre auzoan izandako jardueraren ondoriozko kexan izandako gure esku-hartzeari.

Gure balorazioan zera adierazi dugu, pertsonak industria-pabilioiak okupatzen badituzte gaua bertan pasatzeko, etxerik, lanik edo bizirauteko baliabide nahikorik ez daukatelako da, eta, beraz, funtsean gizarte-arazo bat. Hala ere, ez dugu inon ikusi poliziaren esku-hartzearen aurretik gizarte-jarduerarik egin ote den. Gure ustez arazo hau ikuspegi sozialetik jorratu behar da, pertsonen ezaugarri pertsonalak eta ahultasun-egoera kontuan hartuta eta gizarteratzeko ibilbidea pertsona horien esku jarrita. Seguratasunaren ikuspegi hertsia onduz, gizarteak delitu-profilekin identifikatzen ditu atzerritarrak eta hori ez da bat ere positiboa bereizkeriaren aurka borrokatzeko eta gizarte-kohesioa sustatzeko.

Jarduera horiek behar bezala justifikatuta egon behar dira, itxura fisikoan, kolorean edo arraza edo etnia bateko partaide izatean soilik oinarritutako polizia-jarduerak saihestu ahal izateko. Beraz, 2011ko ekainean Zorrozaurren egindakoa (edo beste batzuetan egin direnak) bezalako jarduerak ezin dira justifikatu polizia nazionalak atzerritarren gaineko eskumena duela eta atzerritarren kokaleku bat dela soilik argudiatuta. Bidegabekeria administratibo (edo penal) baten susmagarri izatea ez da nahikoa pertsona-talde handi bat kontrolatu eta identifikatzeko polizia-gailu bat martxan jartzeko, beren itxura fisikoan, kolorean edo arraza edo etnia bateko kide izatean oinarrituta. Halaber, ez genuen uste Zorrozaurreko polizia-jarduera hori gure autonomia-erkidegoan bizi diren atzerritarren bizikidetzeta eta integrazioaren alorrean onartutako tresnetara eta politika publikoetara egokitzen zenik eta pertsonak nola aterarazi behar den azaldu genuen, eskubide humanitarioan oinarrituta. Azkenik, atzerritarrek bizilekuaren bortxaezintasunerako eskubidea dutela adierazi genuen, pertsona guztiei pertsona izateagatik dagokien funtsezko eskubidea baita, beren egoera administratiboa edozein izanda ere. Hori horrela, jarduera hori egiteko epailearen baimena behar zen. Ondorioz, Udaltzaingoaren etorkizuneko esku-hartzeetan parametrook kontuan hartu behar direla jakinarazi genion udalari. Udalak erantzun zigunez, poliziaren etorkizuneko

esku-hartzeetan gizarte-zerbitzuei dei egingo zaie, talde horiei behar bezalako arreta emateko asmoz, gizartean ahul eta baztertuta daudela kontuan hartuta. Ondoren, 2012. urtean zehar bi kexa berri jaso ditugu, tramitazio-fasean daudenak, antzeko polizia-jarduerei buruz: Basurton, Funespañaren jabetzako tanatorioaren obretako eraikinean gaua pasatzen zuten pertsonak aterarazteko polizia-jarduera eta Zorrozaurreko pabilioietan azaroan 9an pertsona batzuk aterarazteko egindako jarduerak. Jarduera horietan aurreko parametroak bete ote diren aztertuko dugu.

2.2.3. Gurtze-leku islamikoa irekitzeko eskaera ukatzea

Bilboko Basurto auzoan gurtze-leku islamiko bat irekitzeko dagokionez, hainbat kezka eta idazki jaso ditugu auzokideen eskutik. Bestetik, Bilboko Udalak berau irekitzeko tramitazio administratiboa zaildu duela ere salatu digute. Izan ere, 2010eko abenduan eskatu zen kultura-zentroa (meskita) instalatzeko nahitaezko jarduerak-lizentzia eta ez zen inolako erantzunik jaso.

Azkenean, 2011ko urriaren 31ko ebazpenaren bidez eman zen lizentzia, 177 pertsonako edukierarako eta zenbait neurri zuzentzaile ezartzeko baldintzapean. Bestalde, udalak zera jakinarazi zigun, osoko bilkurak 2011ko urriaren 28an egindako bileran Hiri Antolamendurako Plan Orokorra aldatzea erabaki zuela, gurtze erlijiosoaren zentroek bete beharreko hirigintza-aginduak (dimentsioak, edukierak, kokapena...) sartzeko asmoz. Erabaki hori 2011ko azaroaren 10eko BAOan argitaratu zen. Ondorioz, Bilboko Udalak jarduerok hirigintza-plangintzaren aldaketa baten bidez arautzea erabaki du, eta, beraz, urtebeteko epean eten da hirigintza-lizentzia berriak emateko aukera.

Arartekoak Bilboko aniztasun erlijiosoaren kudeaketari buruzko hainbat hausnarketa egin zituen ebazpen honetan: [Arartekoaren ebazpena, 2012ko urtarrilaren 9koa](#). Horren bidez, Basurto auzoan gurtze-leku musulman berria irekitzean sortu ziren arazoak direla-eta, Arartekoaren jardunari amaiera emango zaio.

2.2.4. Beste jarduerak batzuk

Aurten ere pertsona autoktonoek honakoak salatu dituzte: etorkinek zerbitzu eta prestazio publikoak gehiegi erabiltzen dituztela, pertsona horiek lehentasunezko tratua dutela herri-administrazioetan, islamaren ordezkariak handiagoak gizartean izango duen ondorioaren beldur direla, edo atzeritarren kasuan delitu gehiago egiten direla eta agintari publikoek ez dutela arazo hori behar bezala jazartzen.

Kasu horietan guztietan, Arartekoak idatzi horiei erantzun die, erakunde honetara jotzen duten pertsonak jakin egin behar dutelako helarazten dizkiguten eta "egiatzat" jotzen dituzten datu horiek ez direla immigrazioaren fenomenoaren **azterketa zehatzaren** ondorio, baizik eta gizartean fundamenturik gabe hedatu diren aurreiritzien ondorio. Hartara, **giza eskubideak eta gizarte demokratikoaren baloreak** (adibidez, aniztasun eta dibertsitateko eskubidea) **errespetatu eta gizarte-politikak defendatzen dituen ikuspegia** islatu nahi da eta beren jarreraren atzean dauden iritzien aurkako ondorioak ateri dituzten azterketa eta ikerketak jakinarazi nahi dira.

Alderdi politiko baten propagandak etorkinak bereizten zituela-eta ere jaso ditugu kexak. Arartekoak bere iritzia berri eman zien kexa hori bidali zuten pertsonari eta alderdi politikoa jakinaren gainean jarri zuen.

3.

Araudia eta politika publikoak

Aurten, Osasun Sistema Nazionalaren iraunkortasuna bermatzeko eta bere prestazioen kalitatea eta segurtasuna hobetzeko premiazko neurriak buruzko [apirilaren 20ko 16/2012 Legegintzako Errege Dekretua](#) azpimarratu behar dugu berrikuntza gisa. Araudi honek Estatuko **osasun-laguntzarako eskubidearen** legedia aldatu du, zehazki aseguratuen izaera arautzen duela eta Atzeritarrek Espainian dituzten eskubide eta askatasunei eta beren gizarteratzeari buruzko urtarrilaren 11ko 4/2000 Lege Organikoko 12. artikulua aldatzen duela.

Araudi horren arabera, erregistratuta ez dauden atzeritarrek (hau da, Europar Batasuneko estatu-kideetako, Europako Espazio Ekonomikoko edo Suitzakoak diren eta Espainian bizi diren pertsonak) edo bizitzeko baimenik ez daukatenek, premiazko egoeretan eta haurdunaldian, erditzean eta erditu ostean soilik jasoko dute osasun-arreta. Hamazortzi urteko behar atzeritarrek, bestalde, espainiarren baldintza berdinetan jasoko du osasun-arreta.

Aldaketa horiek argi eta garbi mugatzen dituzte eskubideak, osasun-arretaren doakotasuna murrizten dutenez gero. Osasuna babesteko eskubide konstituzionala giza eskubidea da eta bizitzeko eta osotasun fisikorako eskubideekin lotuta dago, Giza Eskubideen Nazioarteko Itun ugarietan jasotzen den bezala. Pertsona guztiei bermatu behar zaie eskubide hau; arazo ekonomikoaren ondorioz biztanleriaren zati bati eskubide bat murrizteak ez dauka justifikaziorik zuzenbideko estatu sozial eta demokratikoan.

Eusko Jaurlaritzak Euskal Autonomia Erkidegoaren eremuan Osasun Sistema Nazionalaren osasun-prestazioak emateko araubideari buruzko [ekainaren 26ko 114/2012 Dekretua](#) onartu zuen.

Bertan ezarritakoaren arabera, aseguratuen diren osasun-prestazio berberak jasoko dituzte Euskal Autonomia Erkidegoan 16/2012 Legegintzako Errege Dekretua indarrean sartu baino lehenago emandako Banakako Osasun Txartela duten pertsonak eta honako baldintza hauek betezen dituztenek:

- a) Euskal Autonomia Erkidegoko edozein udalerritan errolatuta egotea, bertan ohiko egoitza duela guztienez urtebete jarraian, osasun-arreta aitortzeko eskaera aurkeztu baino lehen.
- b) Gizarteratzeko eta Diru-sarrerak bermatzeko Euskal Sistemaren sartzeko diren prestazio ekonomikoak jasotzen dituen pertsona izatea edo gizarteratzeko eta

gizartean babesteko oinarritzko errentari dagokion kopuritik beherako diru-sarrerak edukitzea, dagokion araudiaren arabera.

- c) Beste edozein tituluren bidez osasun-babeseko sistema publikorako aukerarik ez izatea.

Espainiako Gobernuak eskumenei buruzko gatazka positibo planteatu zuen araudi honen gainean eta Auzitegi Konstituzionalaren bilkurak gaia ebatzi zuen [2012ko abenduaren 13ko epaian](#) (4540/2012 zenbakia).

Auzitegi Konstituzionalak aurreko dekretuaren galarazpena indargabetu zuen osasun-arretarako eskubidearen titularrak definitzeko zegokienez, ondasun konstituzional bereziki sentikorren babesarekin lotutako interesak direla kontuan hartuta. Hala, berau aplikatzearen ondoriozko kalteak ez daukate larritasun eta sendotasun nahikoa legezketasunaren presuntzioaren gainetik geratzeko.

Europar Batasuneko estatu-kideetako eta Europako Espazio Ekonomikoari buruzko Akordioaren parte diren beste estatu batzuetako herritarrak Espainian sartu, askatasunez mugitu eta bizitzeari buruzko otsailaren 16ko 240/2007 Errege Dekretuko 7. artikulua ere aldaketa nabarmena eragin du atzerritarrei (kasu honetan Europar Batasunekoei) eta beren senideei eragiten dien araudian. Pertsona batek egoitzarako eskubidea lortzeko, betiere lanean edo ikasten ez badago (zenbait baldintza bete beharko dituelarik), baliabide nahikoak izan beharko ditu berarentzat eta bere senideentzat, Espainian bizi den bitartean gizarte-laguntzarako karga bihur ez dadin eta, horrez gain, Espainian arrisku guztiak estaltzen dizkion gaixotasun-asegurua eduki beharko du. Baliabide ekonomiko nahikoak baloratzeko erabiltzen den irizpidea ez da finkoa, baina ez du gizarte-laguntzetarako eskubidea eman behar.

Bestalde, **Atzerritarren Barneratze Zentroetan (ABZ) sartzeko neurriari** buruz behin eta berriz jaso ditugun kezak nabarmendu behar ditugu. Neurri hori atzerritarrak kanporatzeko zigorra betearazten dela bermatzeko aurreikusi da. Euskal Autonomia Erkidegoan ez dago ABZrik, baina hori ez da eragozpen gure autonomia-erkidegoan bizi diren atzerritarrak estatuko ABZren batean sartzeko. 2012. urtean zehar hainbat salaketa egon dira ez dagoelako araudirik 2008ko zuzentzari europarraren (egoera irregularraren dauden hirugarren herrialdeetako nazionalak itzultzeari buruzkoan) bermeak jasotzen dituenik, bai eta horietan ezinbestekoak diren zerbitzu eta azpiegiturak falta direlako, edo ez dagoelako araudirik ABZetan askatasunik ez duten pertsonen eskubideak bermatzeko eta horietan lan egiten duten pertsonen prestakuntza eta hautaketa arautzeko. Herriaren defendatzaileak behin eta berriz adierazi du kontrol-mekanismoak ezarri behar direla, neurri hori jasan duten pertsonen eskubideak bermatzeko. Horretarako, kontrol-funtzioak esleitu zitzaizkien jarraibide-epaileei, oraindik prozeduraren araudiari buruzko gabeziak dauden arren. Une honetan Atzerritarren Barneratze Zentroen Barne Araubideari eta Funtzionamenduari buruzko Araudia onartuko duen Errege Dekretuaren aurreproiektua egiten ari dira, eta, beraz, laster araudi hori edukitzea espero dugu.

Aurten, atzerritarren eskubide eta askatasunein buruzko Legearen Araudi berria ([557/2011 Errege Dekretua](#)) aplikatzean Enplegu eta Gizarte Gaien Sailaren Immigrazioko eta

Aniztasuna Sustatzeko Zuzendaritzak hartutako zeregina finkatu da, sustraitzeko buruzko txostenak, integrazio-ahalginari buruzko txostenak eta etxebizitza egokitzeari buruzko txostenak egiteari dagokionez. Era berean, Immigrazio, Herriartasun eta Kultura arteko Bizikidetasunaren III. Planak (2011-2013) indarrean jarraitzen du eta udalerrri desberdinetan Euskadiko Immigrazioaren aldeko Itun Sozialari buruzko hausnarketa eta eztabaidekin jarraitu da.

Berrikuntzen artean nabarmentzen dira zurrumurruen kontrako gida eta [webgune](#) baten sorrera eta agenteen prestakuntza. Agente horiek, prestakuntza jaso ondoren, atzerritarrenganako bereizkeria elikatzen duten aurreiritzi eta estereotipoetan oinarritutako zurrumurruei aurre egiten saiatzen dira.

Eusko Jaurlearitzako Genero-indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritzak hainbat jarduera gauzatu ditu, **sexu-esplotziorako pertsonen salerosketari** buruzko koordinazio-protokoloak egiteko eta gai horren gaineko sentsibilizazioa pizteko orduan. Azken urte hauetan drama honek agintari publikoen arreta gehiago eskuratu du, baina oraindik ere arazo handiak daude biktimek antzeman eta identifikatzeko, eta, beraz, beharrezko neurriak hartu behar dira. Herriaren defendatzaileak honako txostena egin du: "[La trata de seres humanos en España](#)" (Pertsonen salerosketa Espainian).

4.

Jarduera-planaren esparruko bestelako esku-hartzeak

Aurten Gasteizko Udalarekin **batu** gara, adina zehazten duen Fiskaltzaren dekretuaren ondorioz Arabako Foru Aldundiaren egoitza-zentroetatik irten behar izan duten gazte atzerritarren arretari buruz mintzatzeko. Jarduera horrek oihartzun handia izan zuen komunikabideetan, gizarte-erakundeekin inplikazioaren eta gazteen egoerari buruz hartutako erabakien ondorioz. Informazio gehiago eskuratzeko [Haur eta Nerabeen Bulegoaren txostena](#) dugu.

Finantza-erakunde batean kontu korronte bat irekitzearen ukapenari eta banku-eragiketarako egiteari buruzko **ofiziozko jarduerak** hasi ditugu.

Herriaren defendatzaileari jakinarazi diogu kezkatuta gaude la banku-erakundeekin zailtasunak jartzen dizkiotela hainbat talderi, bankuan kontu bat irekitzeko edo berau ireki ondoren eragiteko egiteko. Banku-erakundeekin sukurtsal batzuek atzerritarren egoera administratibo erregularari buruzko baldintzak (egoitza-txartela aurkeztea, esate baterako) eskatzen ari dira, baita egoera ekonomikoari buruzko baldintzak ere, txirotasun-egoeran dauden pertsonen eraginez. Pertsona batek ezin badu bankuko kontu baten titular izan, ahultasun handian geratzen da eta laneratzeko eta gizarteratzeko orduan zailtasun handiak izango ditu.

Erakunde honi ezinbestekoa iruditzen zaio merkataritza-praktika hori saihestu ahal izatea. Horrenbestez, gure kezka

berri eman dio herriaren defendatzaileari, Espainiako Bankuan zenbait jarduerak garatzeko aukera balora dadin, Bankuko Zerbitzuen Bezeroa Defendatzeko ordezkaria den aldetik, eta bankuko kontu bat eskuratzeko eskubidea bermatzen duen arau-proposamenen bat gauzatu ahal dadin, egun indarrean dagoen araudia kontuan hartuz, edo oinarrizko banku-zerbitzuak eskuratzeari buruzko hurrengo zuzentaraua onartzearen ondoriozko etorkizuneko betebeharreri jarraiki.

Duela urte batzuk, **pertsona sahararren nazionalitatea eskuratzeari** buruzko ofiziozko jarduera hasi genuen eta herriaren defendatzailearen bulegora jo genuen, berau zelako erakunde eskuduna. Bada, aurten ere, jarduera horrekin jarraitu dugu. Justizia Ministerioak jakinarazi digunez, jatorri sahararra duten pertsonen nazionalitate espainiarra eskuratu edo aitortzeari buruzko doktrina (Erregistro eta Notariotzako Zuzendaritza Nagusiarena) jasotzen duen txostena bidali zaie. Herriaren defendatzaileak, halaber, zera gomendatu du, interesdunek izan ditzaketan zalantzak argituko dituen jarraibideren bat ezartzea, beren eskaera tramitatze biderik egokiena azaldu eta egun dagoen segurtasun falta nabarmena saihestu ahal izateko. Auzitegi Gorenak ezarritako doktrinaren arabera, interesdunak Saharan jaio izana eta urtebetez legezko egoitza eduki duela egiaztatzen badu, egoitzagatiko nazionalitate espainiarra eskuratu ahal du. Horrenbestez, horren berri eman behar zaio. Era berean, nazionalitatea beste prozedura batzuen bidez eskuratu nahi denean eska daitezkeen baldintzak ere zehaztu ahal lirateke. Halaber, hainbat jarduera has litezke, Erregistro Zibilarren arduradun desberdinen eskutik hainbat agiri baliozkotzat jotzeko irizpide adostuak lortze aldera.

Azkenik, **ofiziozko jarduera** bat hasi dugu, **etorkinen kasuan bizikidetzaren unitate independentea osatzeko ezkontidearekin bizi behar delako, ezkontidea edo ezkontzakoaren antzeko beste harreman iraunkorren baten bidez lotuta dagoen pertsona estatuko lurraldean ez denean bizi** (Diru-sarrerak bermatzeko errentari buruzko [maiatzaren 25eko 147/2010 Dekretua](#)).

Gure ustez, familia berriz batzeko baldintzak betetzen ez diren kasuetan, bakarrik dagoen pertsonak Diru-sarrerak Bermatzeko Errentaren prestazioa jasotzeko baldintzak bete beharko lituzke. Pertsona autoktonoak askatasun osoz lekualdatu daitezke, baina etorkinek baimena behar dute Estatuan sartu edo bizitzeko eta beren ezkontide edo seme-alabak batzeko.

Krisiaren ondorioz, gainera, baliabideak urriak direnean autoktonoei soilik (eta ez atzerritarrei) zuzendutako prestazio eta zerbitzu publikoak lehenetsi behar direla uste du geroz eta jende gehiagok, hau da, gizarte-eskubideen balio unibertsala zalantzan jartzen da. Erakunde honen iritziz, **gizarte-eskubideek ezin dute bereizkeriarik egin jatorri nazionalaren arabera**, hori eskubideen izaeraren aurka baitoa eta beren helburu nagusietako bat urratuko bailuke, pertsona guztien gizarteratzea sustatzea eta bizimodu duina bermatzea, hain zuzen ere. Gure erkidegoan, zerbitzu eta prestazio publikoak eskuratzeko orduan ez da egoera administratiboaren eta jatorri nazionalaren arabera bereizkeriarik egiten eta oso positiboak iruditzen zaigu. Gure gizartearen aurrerapena azaldu eta ahalbidetzeko, berau osatzen dugun pertsona guztiak hartu behar ditugu kontuan. Inor ez dago soberan, guztiok daukagu garatu beharreko funtzio garrantzitsu bat eta gizartea osatzen dugun pertsona eta talde guztiak aukera berdinak izan beharko genituzke gaitasun horretaz baliatzeko. Zurrumurruren aurkako sarea edo immigrazioaren aldeko itun soziala Euskadin bezalako ekimenak oso positiboak dira, helburu hori daukate eta.

Espainiako Gobernuak **osasun-arreta eskuratzeko eskubidea mugatu die** (salbuespenak salbuespen) egoitza-baimenik ez daukaten edo baliabide ekonomikorik ez daukaten eta erregistratuta ez dauden etorkinei. Erabaki hori konstituziokontraotasunaren errekurtsoaren zain dago, baina dagoeneko oihartzun izugarria izan du, eskubide baten unibertsaltasuna hausten duelako, atzerritarren egoera administratiboaren arabera. Euskal Autonomia Erkidegoan talde honi osasun-arreta osorako eskubidea mantentzea erabaki da, baliabide ekonomikorik ez daukatenean kasuan. Nahiz eta araudiaren aldaketak Banakako Osasun Txartela eskuratzeko tramitean eragin izan duen, atzerritarren egoera administratiboaren arabera bereizkeriarik ez egitea oso positiboak iruditzen zaigu, atzerritarren bizitzeko eta osotasuneko eskubideari nahiz euren duintasunari eragiten baitie. Atzerritarrei aitortu zitzaizkien eskubide bat aurrekontu-arazoaren ondorioz murriztea ezin da zuzenbideko estatu sozial baten barruan sartu. Herritarren zati bati osasun-arreta mugatuz gero, osasun publikoari ere eragingo litzaioke, eta, ondorioz, eskubide humanitarioetik eta osasuna kudeatzeko irizpideetatik erreparatuta atzera pausu handia da.

Gurtze-leku islamiko bat irekitzeari buruzko eztabaidak ere ardua handia piztu digu. Gizarte demokratikoaren parte da jatorri nazional desberdinetako pertsonen arteko bizikidetzaren anitza, baita kultura, erlijio eta iritzi anitzetako pertsonen artekoa ere, gizarte-kohesioa eta interes orokorraren onura lortu eta mantentzeko eta banakoen eskubideak errespetatzeko helburu komuna lortze aldera. Gutxiengo kulturalak eta banakako pertsonen erlijio-askatasunerako eta gurtze-lekuak irekitzeko eskubidea dute. Halako toki bat irekitzeko mugak ordena publikoko arazoietan oinarritu behar dira, baina ezingo da inola ere bereizkeriarik egin. Erlijio-askatasunerako eskubidea Espainiako Konstituzioan ageri diren eta garrantzia konstituzionala duten beste eskubide, askatasun eta printzipio batzuekin batu behar da. Ildo horretakoak dira 14. artikuluan eta 9.2 artikuluan jasotako berdintasunaren printzipioa eta 9.3 artikuluan jasotako bidegabekeriaren debekua printzipioa eta etxebizitza izateko eskubideari eta ingurumen egokia izateko eskubideari (45 eta 47. artikulua)

5.

Herritarren eskubideen egoeraren balorazioa

Krisi ekonomikoak eta enpleguaren suntsipenak are era larriagoan eragiten die ahultasun-egoeran dauden pertsonen. Halaxe gertatzen da atzerritarren kasuan, enplegu-tasa altuagoa dute eta.

buruzko printzipio zuzentzaileak. Gai hau Lurzoruari eta Hirigintzari buruzko ekainaren 30eko 2/2006 Legean jasotako aurreikuspenekin lotuta egon behar da. Lege horrek agintzen duenez, hirigintzako planek, hiri-ebaluazioaren eta lurralaren okupazioaren estrategiarekin bat etorri, sistema orokorren eta tokiko sistemen txandaketa-sare bat eduki behar dute. Haien artean ekipamendu kolektiboak, hala nola erlijio-zentro pribatuak, beren-beregi aipatzen dira. Gainera, hirigintzako tresnei esker gurtze-leku berriak irekitzearen ondoriozko gizarte-arazoaren sorrerari aurre har dakioko. Trestra horren adibide dira udal-plangintzako aholku-batzordea eta planak egiteko herritarren partaidetza.

Oraindik ere alde nabarmena ikusten dugu **integrazioa**, aniztasunaren kudeaketa eta kohesioa **sustatzeko** adostu edo martxan jartzen diren tresnen eta hainbat jardueraren artean, besteak beste **etxerik gabeko pertsonen babesleku diren eraikinetan atzerritarrak aterazten direnean**.

Oro har, salbuespenak salbuespen, **arduradun publikoek diskurtso egokia dute immigrazioaren gainean**. Baina funtsezkoa da arduradun politikoen jardura eta aitorpenek zehatz-mehatz betetzea zuzenbideko estatu demokratiko eta sozialaren oinarritzko printzipioek ezartzen dituzten parametroak. Honakoei buruz ari gara: legezkoatasunaren printzipioa (Konstituzioko 9.1 eta 103.1 artikulua), oinarritzko eskubideen inperioa (Konstituzioko 10. artikulua eta I. titulua), gutxiengoaren babesa (Eskubide Zibil eta Politikoen Nazioarteko Ituneko 27. artikulua), berdintasunerako eta bereizkeriarik ezerako eskubideak (Konstituzioko 9.2 eta 14. artikulua), Giza Eskubideen Europako Hitzarmeneko 14. artikulua eta Eskubide Zibil eta Politikoen Nazioarteko Ituneko 2.1 eta 26. artikulua), eta balore demokratikoen sustapena eta defentsa. Horrenbestez, **agintari publiko guztien ardura da balore horiek defendatzea eta praktika xenofoboak edo islamofokoak eragin ditzaketen jarrerak saihestea**.

Herri-administrazioek gizarte-erakunde eta programen **laguntza-ildoak ezabatu dituzte** eta horrek eragin zuzena dauka etorkinen integrazioan. Erakunde horien lana ezinbestekoa da, malgutasuna eta hurbiltasuna ematen baitute, hau da, ordezkatzeko zaila den balio erantsia. Gizartean egindako murrizketek pertsonarik ahulenei eragiten diete eta bazterkeria-egoerak indartzen dituzte. Hori, noski, oso negatiboa da edozein gizarterako. Horren harira, **gizarte-prestazioak eskuratzeko baldintzak gogortu egin dira** eta neurri handigoan eragiten die atzerritarrei, aurretiazko errolda-aldi bat eskatzen denean, adibidez.

Egoera administratibo irregularrean dauden atzerritarrei dagozkien eskubideei buruzko nahasmendu eta ezagutzafalta oraindik ere nabaria da. Bizitzeko baimen administratiboa ez edukitzeak ez du esan nahi eskubiderik ez dagoenik. Pertsona guztiek, beren jatorria edozein izanda ere, oinarritzko eskubideak dituzte. Halaber, erroldan izena emateko eta gizarte-eskubide jakin batzuk eskuratzeko eskubidea dute. Araudia oso argia da: administrazioaren baimena eduki ezean ezin da lanik egin. Baina benetako tutoretza, bizilekuaren bortxaezintasuna edo askatasunerako eskubidea bezalako eskubideen titular izaten jarraitzen dute. Duintasunerako eskubidea ere badaukate eta, ondorioz, prestazio eta zerbitzu publikoak mugatzeko hartzen diren erabakietako asko zalantzan jar daitezke.

Horren harira, berriz ere errepikatu nahi dugu **gizarte-prestazio eta -zerbitzuen alorrean irizpidea honakoa izan behar dela: ahultasun-egoera eta gizarte-zailtasuna balaratzea, jatorria eta egoera administratiboa albo batera utzita**. Gure artean bizi diren pertsonak dira, ez baita atzerritarren sarrera eta egoitzarako araudia aplikatu. Hiru urtez hemen bizi ondoren, bizitzeko eta lan egiteko baimen administratiboa eskuratuko dute. Denbora horretan eskubideak mugatzen bazaizkie, ordea, baztertuak egongo dira.